26/01/2019

“Ο προϊστάμενος των τελωνών”

/ Γνώμες

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καστορίας κ. Σεραφείμ, Υπερτίμου και Εξάρχου Άνω Μακεδονίας

Είναι συγκλονιστική η περίπτωση του Ζακχαίου, όπως ακριβώς μας την διηγείται ο Άγιος Ευαγγελιστής Λουκάς. Σημειώνει γι’ αυτόν τα εξής χαρακτηριστικά : « *και ιδού ανήρ ονόματι Ζακχαίος, και αυτός ην αρχιτελώνης*»**1**. «*Ήταν αρχηγός των κακώς ασχολουμένων με την άδικον αυτήν τέχνην. Απέκλειε τις λεωφόρους για τους οδοιπόρους και τους υποχρέωνε να περάσουν από τον παράπλευρο δρόμο της αδικίας... Όπως δηλαδή οι κηφήνες τρυγούν τον κάματο των μελισσών χωρίς να συμμετάσχουν στους κόπους τους, έτσι και οι τελώνες κάθονται αργόσχολοι στα σταυροδρόμια και ληστεύουν τους κόπους των ξένων οδοιπόρων*»**2**. Έτσι

ζωγραφίζει την περίπτωσή του ο Άγιος Αμφιλόχιος Επίσκοπος Ικονίου.

Συγκλονιστικό το βήμα του Ζακχαίου με ένα τόσο βεβαρυμμένο παρελθόν, να ανέβει «*επί συκομορέαν*»**3** για να δει το πρόσωπο του Χριστού.

Συγκλονιστική η πρόσκληση του Χριστού : «*Ζακχαίε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γαρ εν των οίκω σου δει με μείναι*»**4**.

Συγκλονιστική, όμως, και σπουδαία είναι η απάντηση του Ζακχαίου, που καλείται να σπάσει τη φρικτή αλυσίδα της αδικίας και της ενοχής που μόνος του σφυρηλάτησε, προκειμένου να συναντηθεί με τον Θεό της αγάπης και της συγγνώμης. Γι' αυτό και Τον υποδέχεται με ιδιαίτερη χαρά στο σπίτι του, μπροστά στο πλήθος ομολογεί το σύνολο των αμαρτιών του και αποφασιστικά Του αναγγέλλει : «*Κύριε, έκλεψα, εκμεταλλεύτηκα πολλούς, αλλά μετανοώ, αλλάζω τρόπο ζωής και ιδού τα ημίση των υπαρχόντων μου δίδωμι τοις πτωχοίς και ει τινός τι εσυκοφάντησα, αποδίδωμι τετραπλούν*».

«*Βλέπεις πως ο προϊστάμενος των τελωνών, ο φιλάργυρος, έγινε αμέσως ελεήμων και εραστής της φιλοπτωχείας, υποσχόμενος ότι θα μοιράσει τον πλούτο του στους φτωχούς, και απολογούμενος στους αδικημένους, σύμφωνα με τον νόμο ο οποίος διέτασε να δίνουν τέσσερα πρόβατα αντί ενός, σύμφωνα με την απόφαση του Δαβίδ, για εκείνον ο οποίος έχει λεχθεί ότι έκλεψε την προβατίνα του φτωχού. Γιατί λέγει "και την προβατίνα θα την πληρώσει τετραπλάσια"*»**5**. Ο Ζακχαίος δίνει, έτσι, την ευκαιρία να σκεφθούμε όλοι εμείς σήμερα που τον ακολουθήσαμε στον δρόμο της αδικίας και της συκοφαντίας, ποιά είναι τα στοιχεία της αληθινής μετανοίας.

Πρώτο στοιχείο είναι η συναίσθηση της αμαρτωλότητας. Ο Ζακχαίος, αν και επίσημος άνδρας της εποχής εκείνης και μάλιστα μέλος της ρωμαϊκής κοινωνίας, αισθάνεται την ανάγκη να ομολογήσει τις αμαρτίες του, ζητώντας το έλεος του Θεού. «*Μην ξεγελάτε τους εαυτούς σας*», μας τονίζει ο Ζακχαίος, «*με τις φευγαλέες χαρές που σας δίνουν οι τίτλοι, τα αξιώματα και τα υλικά αγαθά. Μην στέκεστε στις ανέσεις και τις απολαύσεις αυτής της ζωής, αφού όλα αυτά δεν ανήκουν σε εσάς, παρά στον κάθε άνθρωπο που έχει ανάγκη, στον άρρωστο που λιώνει χωρίς φάρμακα και γιατρό, στον πτωχό, στην χήρα και στα ορφανά*».

Το **δεύτερο στοιχείο** της ειλικρινούς μετανοίας είναι η διόρθωση του κακού. Όπως με τόση ευκολία απέκτησε αυτόν τον καρπό της αδικίας ο Ζακχαίος, με τόση εξίσου ευκολία διόρθωσε το προηγούμενο παρελθόν. Γι' αυτό γεμάτος θαυμασμό ο ιερός ερμηνευτής, Άγιος Θεοφύλακτος Επίσκοπος Αχρίδος, θα σημειώσει τα εξής : «*Βλέπεις θερμότητα; Δεν άρχισε να σπέρνει με τσιγκουνιά, ούτε έδωσε λίγα ψίχουλα, αλλά όλο το βιος του. Και βέβαια αυτά που είχε παρακρατήσει... Γιατί έδωσε τα μισά των υπάρχοντων στους φτωχούς· του έμειναν τα μισά· από αυτά*

πάλι που του έμειναν απέδωσε τετραπλά σε αυτούς που τους είχε αδικήσει, πρόσεξε πώς γυμνώθηκε παντελώς»**6**. Είναι σαν να έλεγε ο αρχιτελώνης της Ιεριχούς με την συμπεριφορά του αυτή ότι σταματά πλέον την εκμετάλλευση και την αδικία και ότι αρχίζει γι' αυτόν μια καινούρια ζωή. Επανορθώνει τα παλαιά, αποζημιώνει όσους αδίκησε, προσφέρει σ' εκείνους που είχαν ανάγκη, βρίσκει τρόπους να ζητήσει συγγνώμη σε εκείνους που έπραξε λάθος. Έτσι, αποφασιστικά διαλύει τα δεσμά της αδικίας και ελεύθερος πλησιάζει το Χριστό για να ακούσει από το στόμα Του το «*σήμερον σωτηρία τω οίκω τούτω εγένετο*»**7**.

Τρίτο στοιχείο της αληθινής μετανοίας είναι η ελεημοσύνη, δηλαδή η προσφορά της αγάπης με κάθε τρόπο προς τους συνανθρώπους που βρίσκονται σε κάποια ανάγκη. Γιατί όπου υπάρχει αληθινή μετάνοια, εκεί η ψυχή του ανθρώπου αισθάνεται πλούσια την χάρη του Θεού. Θέλει να Τον ευχαριστεί και να Τον αγαπά όσο το δυνατόν περισσότερο και αυτό που ευχαριστεί τον Θεό δεν είναι τίποτα άλλο παρά η προσφορά της ελεημοσύνης προς τους χρείαν έχοντας. Άλλωστε, η ελεημοσύνη είναι η μητέρα της αγάπης, αλλά και συγχρόνως η βάση της μετανοίας και η προϋπόθεση της συγχωρήσεως των αμαρτιών μας. Πόσο συγκλονιστικός είναι στο σημείο αυτό ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος : « *Η ελεημοσύνη είναι η μητέρα της αγάπης, της αγάπης που χαρακτηρίζει το Χριστιανισμό, που είναι το μεγαλύτερο απ' όλα τα θαύματα, με την οποία αποδεικνύονται οι μαθητές του Χριστού. Αυτή είναι φάρμακο για τα αμαρτήματά μας, σαπούνι για την ακαθαρσία της ψυχής μας, σκάλα στηριγμένη στον ουρανό*»**8**.

Ο Ζακχαίος μάς χαρίζει σήμερα ένα υπόδειγμα μετανοίας με όλα τα αληθινά χαρακτηριστικά που την συνθέτουν. Όσοι, λοιπόν, τον μιμηθήκαμε στην καθοδική πορεία της ζωής του, ας τον μιμηθούμε και στην ανοδική αυτή πορεία, προκειμένου να δούμε το πρόσωπο του Θεού και να απολαύσουμε τα αγαθά τα οποία έχει ετοιμάσει ο Θεός «*τοις αγαπώσιν Αυτόν*».

1. Λκ. 19,1-2

2. Άγιος Αμφιλόχιος Ικονίου, Λόγος εις τον Ζακχαίον, Πατερικόν Κυριακοδρόμιον, Γ’ έκδ., Άγιον Όρος, σελ. 442-443

3. Λκ. 19,4

4. Λκ. 19,5-6

5. Άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας, Υπόμνημα εις το κατά Λουκάν Ευαγγέλιον, ΕΠΕ 26,169

6. Άγιος Θεοφύλακτος Αρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας, Ερμηνεία εις το κατά Λουκάν Ευαγγέλιον – κεφ. 19, PG 123,1020-1021

7. Λκ. 19,9

8. Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, Εις Τίτον, ομιλ. ΣΤ’, ΕΠΕ 24,128